

2010

NOBEL  
EDEBİYAT  
ODULU



# MARIO VARGAS LLOSA

ELEBAŞILAR / HERGELELER

5. BASKI

Çeviri: İNCİ KUT

♥ can  
çağdaş



MARIO VARGAS  
LLOSA  
ELEBAŞILAR  

---

HERGELELER

Can Çağdaş

*Elebaşilar / Hergeleler*, Mario Vargas Llosa

İspanyolca aslından çeviren: İnci Kut

*Los jefes / Los cachorros*, Mario Vargas Llosa

*Los jefes*: © 1959, Mario Vargas Llosa

*Los cachorros*: © 1967, Mario Vargas Llosa

© 1992, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları Agencia Literaria Carmen Balcells aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Dizi editörü: Cem Alpan

1. basım: 1992

5. basım: Aralık 2022, İstanbul

Bu kitabın 5. baskısı 1000 adet yapılmıştır.

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative ([www.lom.com.tr](http://www.lom.com.tr))

Kapak tasarımı: Başak Nur Vanlıoğlu

Baskı ve cilt: Özkaracan Matbaacılık ve Ciltçilik San. ve Tic. Ltd. Şti.

Evren Mah. Gülbahar Cad. No: 62 Bağcılar / İstanbul

Sertifika No: 45469

ISBN 978-975-07-4797-7

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25 Sarıyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

[canyayinlari.com](http://canyayinlari.com)

[yayinevi@canyayinlari.com](mailto:yayinevi@canyayinlari.com)

Sertifika No: 43514

MARIO VARGAS  
LLOSA  
ELEBAŞILAR  
HERGELELER

ÖYKÜ

2010 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

İspanyolca aslından çeviren

İnci Kut

♥can

Mario Vargas Llosa'nın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

*Yeşil Ev*, 1984

*Kent ve Köpekler*, 1984

*Palomino Molero'yu Kim Öldürdü?*, 1991

*Mayta'nın Öyküsü*, 1992

*Üvey Anneye Övgü*, 1992

*Julia Teyze*, 1994

*And Dağlarında Terör*, 1996

*Masalıcı*, 1996

*Don Rigoberto'nun Not Defterleri*, 1999

*Teke Şenliği*, 2003

*Cennet Başka Yerde*, 2006

*Kelt Rüyası*, 2011

*Genç Bir Romancıya Mektuplar*, 2012

*Ketum Kahraman*, 2014

*Hınzır Kız*, 2015

*Dünya Sonu Savaşı*, 2021

MARIO VARGAS LLOSA, 1936'da Peru'nun Arequipa kentinde doğdu. Başkent Lima'daki Leoncio Prado Askerî Okulu'nda edindiği kişisel deneyimlerden yola çıkarak kaleme aldığı ilk romanı *Kent ve Köpekler*'le (1963) kısa sürede üne kavuştu. İlk romanını 1966'da *Yeşil Ev*, 1969'da *Conversación en la catedral* (Katedralde Konuşmalar), 1973'te *Yüzbaşı ve Kadınlar Taburu*, 1977'de *Julia Teyze* izledi. *La guerra del fin der mundo* (Dünyanın Sonunu Getiren Savaş), *Masalca*, *Üvey Anneye Övgü*, *Don Rigoberto'nun Not Defterleri*, *Palomino Molero'yu Kim Öldürdü?*, *Mayta'nın Öyküsü*, *Teke Şenliği*, *Cennet Başka Yerde* gibi yapıtlarıyla günümüzün en seçkin yazarları arasındaki yerini aldı. 1993'te yayımlanan *And Dağlarında Terör* adlı romanı Planeta Ödülü'ne değer görüldü. Edebiyat eleştirisi alanında ise Gabriel García Márquez, Flaubert, Sartre ve Camus'nün yapıtları üzerine kitaplar yayımladı. 1990 yılında Demokratik Cephe'nin adayı olarak katıldığı başkanlık seçimlerinde Alberto Fujimori karşısında başarılı olamadı. 2010'da Nobel Edebiyat Ödülü'nü aldı.

İNCİ KUT, lise öğrenimini 1960'ta Ankara Koleji'nde tamamladıktan sonra Ankara Üniversitesi DTCF İngiliz Dili ve Edebiyatı ve Varşova Üniversitesi İspanyol Filolojisi bölümlerinden mezun oldu. İspanyol dili ve grameri üzerine sözlükler ve dilbilgisi kitapları yayımladı. 1990 yılından başlayarak Miguel Delibes, Gabriel García Márquez, Isabel Allende, Mario Vargas Llosa, José Mauro de Vasconcelos ve José Saramago gibi İspanyol, Portekizli ve Güney Amerikalı yazarların roman ve öykülerini Türkçeye kazandırdı.





## İçindekiler

Sunuş .....	11
ELEBAŞILAR	
Elebaşılar .....	19
Düello .....	45
Küçük Kardeş .....	61
Bir Pazar Günü .....	77
Bir Ziyaretçi .....	101
Büyükbaba .....	113
HERGELELER	
Hergeleler .....	123



## Sunuş

*Elebaşılar*'daki altı öykü, 1953 ile 1957 yılları arasında Lima'da öğrenciyken yazıp yırtıklarımın artı kalan bir avuç öykü. Bunların pek bir değeri yok, ama dünyada en önem verdiğim şeyin edebiyat olmasına rağmen, günün birinde gerçekten yazar olacağımın aklımdan bile geçmediği o zor yılları anımsattığı için severim onları. Çok genç yaşta evlenmiş, üniversitedeki derslerin dışında bir de geçim derdine düşmüştüm. Ancak, o yıllardan aklımda kalanlar, çalاکalem yazdığım o öykülerden çok, keşfettiğim yazarlar, insanın on sekiz yaşında içini saran, büyük bir açgözlülikle okuduğum o en sevdiğim kitaplardır. Yapmam gereken onca iş arasında nasıl vakit bulup da okuyabiliyordum? Son derece kötü ve yarım yamalak bir okumaydı bu. Otobüste olsun, sınıfta olsun, büroda ya da sokakta olsun, gürültünün ve kalabalığın arasında, ayakta durur ya da yürürken, azıcık bir ışık olduğu sürece, her yerde okuyordum. Aklımı okuduğuma verme yeteneğim öylesine güçlüydü ki, hiçbir şey ve hiç kimse beni bir kitaptan koparıp alamazdı (bu yeteneğimi yitirdim artık). Bu tür becerilerimden bazılarını hatırlıyorum: Tek bir pazar günü okuyup bitirdiğim *Karamazov Kardeşler*; bir arkadaşımın bana birkaç saatliğine ödünç verdiği, Henry Miller'in *Oğlak Dönencesi*'nin Fransızca çevirisini okumakla geçirdiğim uykusuz gece; Faulkner'in, elimde kâğıt kalemle ders kitabı gibi tekrar tekrar okuduğum ilk romanlarına –*Yaban Palmiyeleri*, *Döşegimde Ölürken*, *Agustos Işığ*– duyduğum hayranlık.

Bütün bu okuduklarım, ilk kitabıma sinmiştir. Bunları

şimdi görüp tanımak benim için kolay, ama öykülerimi yazdığım da öyle değildi. Bunların içinde en eskisi olan *Elebaşular*, Piura'daki San Miguel Koleji'nin son sınıfındayken kalkışıp hak ettiğimiz biçimde başarısızlığa uğradığımız bir direnişi anlatıyor görünürde. Ama aslında, onu yazarken okumakta olduğum, Malraux'nun *Umut* adlı kitabının uyumsuz bir yan-kısı.

*Düello*, okuyucunun benimle paylaşamayacağı nedenlerden dolayı anımsanmaya değer bir öykü. Sanat ve gezilerle ilgili bir Paris dergisi –*La Revue Française*–, bir sayısını İnkaların ülkesine ayırmış ve bu vesileyle bir Peru öyküleri yarışması düzenlemişti; verilecek ödül de, pencerelerinden Zafer Anıtı'nın görüldüğü Napolyon Oteli'nde kalmak üzere tam on beş günlük bir Paris yolculuğuydu. Tabii ki ülkemizde edebiyata doğuştan yatkınlık salgını başgöstermiş ve yarışmaya yüzlerce öykü gönderilmişti. En yakın arkadaşımın, bir radyo için haberler yazdığım çatı katına girip, *Düello*'nun yarışmayı kazandığını ve Paris'in beni bandoyla karşılamaya hazırlandığını söylediği anı anımsadığımda, hâlâ kalbim heyecanla çarpar. Yolculuğum, bana onu sağlayan öyküden çok daha eğlenceli olaylarla dolu, gerçekten unutulmaz bir yolculuk olmuştu. O zamanlar bir ilah gözüyle baktığım Sartre'ı değil, ama Camus'yü görmüştüm; yeniden sahneye konan *Les Justes*'ün bir provasını yönettiği tiyatrodan çıkışında, cesaretle olduğu kadar saygısızlıkla da yanına yanaşmış, Lima'da üç arkadaş çıkardığımız sekiz sayfalık küçük bir dergiyi zorla vermiştim ona (çok iyi İspanyolca konuşması şaşırtmıştı beni). Napolyon Oteli'nde, oda komşumun, on beş günlük bedava tatilden yararlanan bir başka ödül sahibi –1957 Fransa Güzeli– olduğunu öğrenmiş, otelin, halıları buruşturacağım korkusuyla ayaklarımın ucunda yürüyerek girdiğim Chez Pescadou adlı restoranında, elime bir balık kepeci tutuşturulup mönüden bilgisizlikle seçtiğim alabalığı, yemek salonundaki havuzdan yakalamam gerektiği söylendiğinde, çok utanmıştım.

Faulkner hoşuma gidiyordu, ama Hemingway'i taklit ediyordum. Bu öyküler, tam o yıllarda yunus ve balina avlamaya Peru'ya gelen bu efsanevi kişiye de çok şey borçludur. Onun ülkemizden geçişi, bir sürü serüven öyküleri, kısa diyaloglar,

tıbbi tanımlamalar ve okuyucudan gizlenen bilgiler bırakmıştı bizlere. Çeyrek yüzyıl önce yazı yazmaya başlamakta olan bir Perulunun okuması için iyi bir yazardı Hemingway; üslupta yalınlık ve nesnellik öğretiyordu insana. Başka yerlerde modası geçmiş olmasına rağmen bizim aramızda, korkunç toprak ağalarının elinde anaları ağlayan köylülerin, eleştirilenlerce “dünyevi” denilen türde edebiyatı yapıyordu hâlâ. Ben, aldatıcı bulduğum bu edebiyattan nefret ediyordum, çünkü bu yazarlar, haksızlığı anlatmanın, onları her tür sanat ve hatta dilbilgisi kaygısının dışında tuttuğu inancında görünüyordular; yine de bu kanımın, benim de aynı yoldan geçmemi engellemediğini görüyorum, çünkü *Küçük Kardeş*, belki de, o dönemdeki tutkularımdan bir başkası olan western filmlerinden çıkma motiflerin çeşnisi de katılmış olarak, bu tür yerli konularını içermekte.

*Büyükbaba*, bu bir dizi delikanlılık ve maçoçluk öyküsü arasında uyumsuz kalıyor. Bu öykü de, okuduğum kitapların –Paul Bowles’in alışılmadık iki güzel kitabı, *A Delicate Prey* ile *Esirgeyen Gökyüzü* – ve abuk sabuk şeylerle geçen bir Lima yazının izlerini taşıyor: Gece yarısı Surco Mezarlığı’na gider, Poe’ya taparak, günün birinde karabüyü yapma beklentisi içinde, ispritzmayla avunurduk. Ruhlar, akrabam olan medyum hanıma, birbirinin aynı yazım hatalarıyla dolu mesajlar dikte ederlerdi. Yoğun ve uykusuz geçen gecelerdi bunlar; seanslar bizde öbür tarafla ilgili kuşkular yaratmakla birlikte, sinirlerimizi de bozuyordu. *Büyükbaba* öyküsüne bakılırsa, bu türde yazmakta direnmemek akıllılık olmuş.

*Bir Pazar Günü*, *Elebaşılar*’ın kusurunu bağışlayabilecek bir öykü. Bir kurum olarak “mahalle” –kızlarla erkeklerin kendi bölgeleri içinde dayanışması, Huizinga’nın<sup>1</sup> insanın oyunu için tanımladığı o büyümlü mekân–, Miraflores’de artık modası geçmiş bir kavram. Nedeni de çok basit: Bugünün Lima’sında orta sınıfın gençleri, emeklemeyi bıraktıkları andan başlayarak, onları evlerinden uzaklara götürüp getirebilen bisikletlere, moto-

1. Johan Huizinga (1872-1945), Hollandalı tarihçi. Vargas Llosa burada, kültürde oyun öğesinin incelendiği *Homo Ludens – Oyunun Toplumsal İşlevi Üzerine Bir Deneme* adlı yapıtına gönderme yapıyor. (Ç.N.)

sikletlere ya da otomobillere sahip artık. Böylece her biri, daları tüm kente yayılabilen bir dostluk alanı kurabiliyor kendisine. Oysa bundan otuz yıl önce bizlerin, bir sokak öteden dolaşıp gelmemize bile zar zor yeten patenlerimiz vardı yalnızca, bisiklete erişebilenler bile pek fazla uzağa gidemezlerdi, çünkü aileler buna izin vermezlerdi (ve o zamanlar onların sözü dinlenirdi). Böylelikle biz delikanlılarla genç kızlar, evlerimizden bir devamı ve bir dostluk diyarı olan “mahalle”mize mahkûm olurduk. Bu “mahalle”yi Kuzey Amerika’daki “çete”lerle karıştırmamak gerek –onlar erkekliğe, kabadayılığa ve gangsterliğe dayanır–. Oysa Miraflores’deki “mahalle” zararsızdır, sigara içmenin, dans etmenin, spor yapmanın ve kızlara ilanı aşk etmenin öğrenildiği, kızlı erkekli bir tür aile yaşamıdır. Azgınlıklar fazla iddialı değildir; tatil günleri ve yaz tatillerinde mümkün olduğu kadar fazla eğlenmeyle yetinilir. En büyük zevkler, dalgalara binmek ve futbol oynamak, mamboyu zarafetle yapabilmek ve dans ederken belirli sürelerle eş değiştirmektir. Oldukça aptal ve bizden büyüklerden daha kültürsüz olduğumuzu –bunu söylemeye bile gerek yok– ve bizimki gibi aç insanlarla dolu koskoca bir ülkede olup bitenlere karşı gözlerimizin kör olduğunu kabul ediyorum. Bunu sonradan keşfedecektik, Miraflores’de yaşamının ve bir “mahalle”ye sahip olmanın ne büyük bir şans olduğunu da. Ve geriye doğru gittiğimizde, utanç duyacağımız bir noktaya gelecektik. Bu da aptalcaydı; insan çocukluğunu seçemez ki. Benim nasibime düşen, çocukluktan da sıcak anılarım, –nostaljinin de katılımıyla– *Bir Pazar Günü*’nü yazdığım, “mahalle” kültürüyle ilgili olanlar.

*Hergeleler*’in ana teması da yine bu “mahalle”. Ama bu, bir gençlik günahı değil, 1965 yılında Paris’te yazdığım bir öykü. Yazdığım dedim, ama tekrar tekrar yazdığım desem daha iyi olacak, çünkü bu öyküyü en az on iki ayrı biçimde yazmıştım, ama doğrusu bir türlü çıkmıyordu. Bir gazetede, And Dağları’nda küçük bir köyde bir köpeğin, yeni doğmuş bir çocuğu hadım ettiği haberi, okuduğumdan beri kafamın içinde dönüp duruyordu. O andan sonra, bütün ötekilerden farklı olarak, zamanın, kapatacağı yerde giderek deştiği bu garip yarayla ilgili bir öykü yazmanın hayalini kurar olmuştum. O sıralarda, yine bir “mahalle” konusunda kısa bir romanla

uğraşıyordum; kişileri, efsaneleri, gelenekleriyle. Bu iki projeyi bir arada yoğurmaya karar verdiğimde başladı sorunlar. Sakatlanan çocuğun öyküsünü kim anlatacaktı? “Mahalle.” Bu ortak ağzın, her biri kendi hesabına konuşan çeşitli ağızları silip atmamasını nasıl sağlayacaktım? Kâğıt üstüne kâğıt yırtıp atma pahasına, tek tek seslere bölünüp sonra yeniden tüm grubu ifade eden o çoğul ses, yavaş yavaş biçimlenmeye başlamıştı. *Hergeleler*'in, anlatılmaktan çok şarkı gibi okunan bir öykü olmasını istiyordum, bu yüzden de her bir heceyi, anlatım nedenlerinin yanı sıra ses uyumu nedenleriyle de seçiyordum. Nedendir bilmem, bu öyküde gerçeğe benzerliğin, okuyucunun okuyor değil de dinliyor izlenimini edinmesine bağlı olduğunu hissediyordum; öykü, kulaklarından girmeliydi okuyucuya. Teknik diyebileceğimiz bu sorunlar beni yiyip bitiriyordu. Beni şaşırtan şey, Pipicik Cuéllar'ın talihsizliklerinin getirebileceği yorumların çeşitliliği olmuştu: bir sosyal sınıfın iktidarsızlığı üzerine eğitici bir öykü, az gelişmiş dünyada sanatçının eli kolu bağlı kalması, resimli roman kültürünün gençlerde yarattığı afazi'nin<sup>1</sup> açılmanması, öykücü olarak benim kendi yeteneksizliğimin mecazi anlatımı. Neden olmasın? Bunlardan herhangi biri doğru olabilir. Yazarken öğrendiğim bir şey varsa o da, bu işte hiçbir şeyin hiçbir zaman tümüyle açık seçik olmadığı; gerçek, yalan olabiliyor, yalan da gerçek ve hiç kimse kimin için çalıştığını bilmiyor. Kesin olan, edebiyatın sorunları çözemediği –hatta onları yarattığı– ve insanları mutlu etmek yerine onları mutsuzluğa doğru ittiği. Bütün bunlara rağmen bu, benim yaşam tarzım ve onu başka hiçbir şeye değişmem.

MARIO VARGAS LLOSA  
Lima, Şubat 1979

1. Sözcükleri seslendirme ve konuşma yeteneğinin kaybedilmesi. (Ç.N.)





# ELEBAŞILAR



## ELEBAŞILAR

### I

Javier bir saniye önce davranıp, “Zil çaldı!” diye bağırdı, ayağa fırlamıştı bile.

Sınıftaki gerilim, tıpkı bir patlama gibi şiddetle kırılıp dağılmıştı. Hepimiz ayaktaydık: Doktor Abásalo neye uğradığını şaşırmıştı. Yüzü kıpkırmızı kesilmişti, yumruklarını sıkıyordu. Tam kendisini toparlayıp bir elini havaya kaldırarak nutuk atmaya hazırlanıyordu ki gerçekten de zil çaldı. Sıra kapaklarını vura vura ilerleyen Amaya'nın çıkardığı karga sesleriyle kışkırtılıp deliye dönmüş bir halde, gürültü patırtı içinde koşuşarak dışarı fırladık.

Avluda bağışmalarla yer yerinden oynuyordu. Lise ikinci ve üçüncü sınıflar daha önce dışarı çıkmışlar, havaya kalkan toz bulutunun içinde dalgalanan büyük bir halka oluşturmuşlardı. Birinci ve ikinci sınıflar da bizimle hemen hemen aynı anda avluya çıkmışlardı; daha da büyük bir nefretle dolu olarak yeni yeni küfürlerle geliyorlardı. Halka büyümüşü. Hoşnutsuzluk, ortak tavrıydı bizim lisenin. (İlk kısmın, okulun öbür kanadında, zemini mavi mozaik kaplı daha küçük bir avlusu vardı.)

“Bizim canımıza okumak istiyor, hödük.”

“Öyle. Kahrolasınca!”

Hiç kimsenin sınavlardan söz ettiği yoktu. Gözler-

deki parıltılar, bağışmalar, taşkınılıklar, müdürle yüzleşme zamanının geldiğini gösteriyordu. Az sonra kendine hkim olma çabalarımı bir yana bırakıp heyecanla o gruptan bu gruba dolaşmaya başlamıştıım: “Canımıza okuyor, susacak mıyız yani?”, “Bir şeyler yapmak gerek.”, “Ona bir şey yapmamız gerek.”

Demir gibi güçlü bir el, beni halkanın ortasından çekip çıkarmıştı.

“Sen dur,” dedi Javier. “Sen karışma. Seni okuldan atarlar. Biliyorsun ya.”

“Artık umurumda değil. Hepsini deteceğim ona. Bu benim için bir fırsat, anladın mı? Hadi onları sıraya sokalım.”

Avluda dolaşıp alçak sesle kulaktan kulağa tekrar ediyorduk: “Sıra olun”, “abuk sıraya geçin”.

“Sıra olalım!” Raygada’nın koca sesi sabahın boğucu havası içinde yankılanmıştı.

Birçokları hep bir ağızdan bağıştılar:

“Sıraya! Sıraya!”

Gzetmenlerden Gallardo ile Romero, gürültü patirtinin bir anda azalıp çocukların teneffüs sona ermeden sıraya girdiklerini görerek şaşkına dönmüşlerdi. Karşımızdaki ğretmenler odasının yanında duvara dayanmışlar sinirli sinirli bizi seyrediyorlardı. Sonra birbirlerine baktılar. Kapıda birkaç ğretmen görünmüştü; onlar da şaşırmışlardı.

Gözetmen Gallardo, bize doğru yaklaştı:

“Dinleyin!” diye bağırdı sinirli bir tavırla. “Henüz...”

“Sen sus Gallardo,” diye atıldı arka sıradan birisi. “Kapa eneni, ibne!”

Gallardo bembeyaz kesilmişti. Kocaman adımlar atarak, yıldırıcı bir tavırla sıra sıra çocukların arasında dolaştı. Birçokları arkasından bağırıyorlardı: “İbne Gallardo!”

“Yürüyelim,” dedim. “Avlunun çevresinde dönelim. Önce lise üçler.”

Yürümeye başladık. Topuklarımızı, ayaklarımız acıyınca kadar hızla yere vuruyorduk. İkinci turda –avlunun boyutlarına uygun tam bir dikdörtgen oluşturmuştuk– Javier, Raygada, León ve ben bağırmaı başlattık:

“Sı-nav prog-ra-mı; sı-nav prog-ra-mı...”

Herkes birden koro halinde bağıyordu.

“Daha kuvvetli!” diye araya girdi benim nefret ettiğim birinin sesi: Lu’ydu bu. “Bağırın!”

Bağırma bir anda kulakları sağır edici bir hal almıştı.

“Prog-ram, prog-ram, prog-ram...”

Öğretmenler, etüt salonunun kapısını çekip sessizce ortadan kaybolmuşlardı. Son sınıflar, Teobaldo’nun tah-ta bir tezgâh üzerinde meyve sattığı köşenin önünden geçerlerken o, ne olduğunu duymadığımız bir şey söyledi. Bizi yüreklendirmek ister gibi ellerini sallayıp duruyordu. “Namussuz!” diye düşündüm.

Bağırışmalar giderek artıyordu. Ama ne yürüyüşün temposu, ne de çığlıkların coşkusu, duyduğumuz korkuyu örtbas etmeye yetiyordu. Kaygı dolu bir bekleyişti bu. Neden bir türlü dışarı çıkmıyordu? Hâlâ yiğitlik taslayarak aynı sözleri tekrarlayıp duruyorduk, ama çocuklar birbirlerine bakmaya başlamışlardı, ara sıra da zoraki kıkırdaşmalar duyuluyordu. “Hiçbir şey düşünmemeliyim,” diyordum kendi kendime, “şimdi sırası değil.” Bağırma bana zor gelmeye başlamıştı bile: Sesim kısılmıştı, gırtlığım yanıyordu. Çok geçmeden, nasıl olduğunu bilemeden, gökyüzünü seyre koyulmuştum: Bir yanında koca bir ben gibi sarı bir diskin aydınlattığı derin, duru, masmavi gök kubbenin altında, okulun üzerinde, yavaşça süzülen bir hindi akbabasını izliyordum. Başımı çabucak önüme eğdim.

Ufacık tefecik Ferrufino, avluya açılan koridorun ucundan alı al moru mor görünmüştü. Bize doğru yaklaşırken ördek gibi badi badi attığı kısacık adımları, beklenmedik bir biçimde ortalığa çöküp beni şaşırtan sessizliğin içinde çınılıyordu. (Öğretmenler odasının kapısı açılmıştı: Küçücük, komik bir surat uzandı dışarı. Estrada bizi dikizlemek niyetindeydi, birkaç adım ötede müdürü görünce çabucak geri çekildi; küçücük çocuk eliyle kapıyı çekti.) Ferrufino tam önümüze gelmişti, çıt çıkarmayan öğrenci gruplarının arasında dört dönüyordu. Sıralar bozulmuştu; çocuklardan bazıları tuvaletlere koştu, bazıları ise umutsuzca Teobaldo'nun tezgâhını kuşatmışlardı. Javier, Raygada, León ve ben yerimizden kımıldamamıştık.

“Korkmayın!” dedim, ama beni duyan olmadı, çünkü aynı anda müdür de konuşmuştu:

“Zili çal, Gallardo.”

Sıralar yeniden oluşmuştu, ama bu kez ağır ağır. Henüz aşırı bir sıcak yoktu, ama bir uyuşukluk, bir tür can sıkıntısı çökmüştü üzerimize. “Yorulduklar,” diye mırıldandı Javier, “bu kötü.” Sonra da öfkeyle uyardı:

“Söyleyeceklerinize dikkat edin!”

Bu uyarıyı herkes birbirine geçirdi.

“Hayır!” dedim. “Bekle, Ferrufino hele bir konuşmaya başlasın, canavar kesilirler.”

Bakışlarımızı birer birer bu gri giysili ufacık adama doğru kaldırmadan önce birkaç saniyelik kuşkulu bir sessizlik oldu. Ellerini göbeğinin üzerinde kavuşturup ayaklarını bitişirmiş, öylece duruyordu.

“Bu patırtıyı kimin başlattığını bilmek istemiyorum,” diyordu. Sanki bir aktördü; ağzından duraklayarak dökülen, yumuşacık, neredeyse dostane sözcüklerde, sesinin tonunda, vücudunun heykel gibi duruşunda özenli bir yapmacıklık vardı. Odasında yalnızken prova mı ya-

pıyordu acaba? “Bu tür davranışlar sizler için de, okul için de, benim için de utanç verici. Bu düzensizliklerin sorumlusuna karşı çok sabırlı davrandım, hem de fazlasıyla, duydunuz mu? Ama artık sınırı aştı...”

Acaba sözünü ettiği ben miyim, Lu mu? Bütün lise beni buluncaya kadar oradan oraya bakınırken, yatıştıramaz derecede hırslı bir alev dalgası sırtımı, boynumu, yanaklarımı alazlıyordu. Lu bana bakıyor muydu acaba? Beni kıskanıyor muydu? Bozkurtlar bana bakıyorlar mıydı? Arkadan birisi koluma iki kez dokunarak yüreklendirdi beni. Müdür uzun uzadıya Tanrı’dan, disiplinden, yüksek manevi değerlerden söz etti. Dediğine göre müdüriyetin kapıları her zaman açıktı ve gerçekten cesur olanlar yaptıklarının hesabını vermeliydiler.

“Hesabını vermeli,” diye tekrarladı; artık otoriter bir tavır takınmıştı, “yani açık açık konuşmalı, benimle konuşmalı.”

“Budalalık etme!” dedim çabucak. “Budalalık etme!”

Ama Raygada sola doğru bir adım atıp sıradan çıkarken aynı anda elini kaldırmıştı bile. Ferrufino’nun ağızında mutlu bir gülümseme bir an belirip kayboldu.

“Seni dinliyorum, Raygada...” dedi.

Raygada, konuştuğça söylediklerinden cesaret alıyordu. Öyle bir an geldi ki dramatik bir biçimde el kol hareketleri bile yapmaya başladı. Bizlerin kötü insanlar olmadığımızı, okulumuzu ve öğretmenlerimizi sevdiğimizi söyledi; gençliğin atılınca davrandığını hatırlattı. Herkes adına özür diledi. Sonra biraz kem küm etti, ama konuşmayı sürdürdü:

“Müdür Bey, bizim sizden istediğimiz, daha önceki yıllarda da olduğu gibi sınav günlerini vermeniz...” Korkuya kapılarak sustu.

“Not al, Gallardo,” dedi Ferrufino. “Öğrenci Raygada





*Elebaşlar / Hergeleler*, Mario Vargas Llosa'nın birlikte yayımlanmaya karar verdiği iki ayrı yapıttan oluşuyor: 1958'de Leopoldo Alas Ödülü'nü kazanan *Elebaşlar*, saldırgan bir çevre karşısında ortak bir tepki ya da ürkek bir başkaldırı biçiminde ortaya çıkan şiddet ögesini işliyor; Mario Vargas Llosa'nın büyük romanlarının belkemiğini oluşturacak konular ve kişiler bu altı öyküde doğuyor. *Hergeleler* ise, Lima sosyetesindeki gençliğin dünyasına gerçekçi bir bakış. Perulu büyük yazar, bu uzun öyküsüne, anlatım tekniği açısından tam bir başyapıt niteliği kazandırmış: Olayları, tümüyle konuşmalara dayalı başka olaylarla iç içe, üst üste vererek, bireysel görüş açılarını dramatik bir bütünlük içinde eriterek çok boyutlu bir yapı oluşturmuş. Mario Vargas Llosa'nın, bu iki kitabın birlikte basılışı dolayısıyla yazdığı ilginç önsözü de kitabın başında okuyacaksınız.

#güneyamerika #başkaldırı #tahakkümü #sokak #şiddet #sınıfçatışması #peru

 can

[canyayinlari.com](http://canyayinlari.com) | [+](#) | [S](#) | [w](#) canyayinlari

23 TL

Öykü

ISBN 978-975-01-0797-7



9 789750 747977